

JUSTITSMINISTERIET

Administrationsafdelingen

Dato: 6. september 2010
Dok.: 13351

**Udkast til tale til ministeren til brug for besvarelsen af
spørgsmål BR fra Folketingets Retsudvalg tirsdag den 7.
september 2010**

Spørgsmål BR

”Ministeren bedes redegøre for udviklingen i indsattes vold mod fængselsfunktionærer indenfor de seneste tre år, samt hvilke overvejelser ministeren gør sig om årsagerne til den vold og trusler om vold. Endvidere bedes ministeren redegøre for og vurdere om kriminalforsorgens hidtidige tiltag for at reducere volden samt redegøre for, hvilke initiativer ministeren agter at iværksætte for at mindske antallet af voldelige episoder og trusler om vold i fremtiden.”

1. Medarbejderne i kriminalforsorgen varetager en væsentlig samfundsopgave i et rådt miljø. Et af kriminalforsorgens vigtigste fokuspunkter er derfor – i sagens natur – de ansattes sikkerhed og arbejdsmiljø i øvrigt.

Jeg er derfor glad for denne lejlighed til at komme ind på dette vigtige emne.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

2. Retsudvalget har for det første bedt mig redegøre for udviklingen i indsattes vold mod kriminalforsorgens ansatte gennem de seneste tre år.

I kriminalforsorgens statistikker registreres både antal episoder og antal medarbejdere, der har været udsat for vold og trusler.

Disse statistikker viser desværre, at både antallet af episoder og antallet af medarbejdere i kriminalforsorgen, der har været udsat for vold og trusler, har været stigende i perioden 2007 til 2009.

Dette er selvfølgelig en meget beklagelig udvikling. Og det er særligt ærgerligt i lyset af, at kriminalforsorgen i perioden fra 2004 til 2007 faktisk oplevede et gradvist fald på området.

Hvor der i 2007 var 338 medarbejdere, som havde været udsat for vold og trusler, steg tallet i 2008 til 382 medarbejdere og i 2009 til 472 medarbejdere.

Og hvor der i 2007 var 256 episoder med vold og trusler, steg dette tal i 2008 til 295 episoder og i 2009 til 358 episoder.

Ud fra det statistiske materiale er det ikke muligt at komme karakteren af de konkrete episoder meget nærmere. Men kriminalforsorgen har oplyst, at tallene dækker over ”stort og småt”, og at det heldigvis hører til sjældenhederne, at medarbejderne udsættes for egentlige planlagte overfald.

Men det ændrer naturligvis ikke på, at stigningen er bekymrende. Institutionerne har derfor fra slutningen af maj 2010 skullet registrere, hvorvidt episoderne fremkommer i forbindelse med modstand mod magtanvendelse. På denne måde skulle man gerne få et mere præcist billede af udviklingen.

3. Det er svært at komme med en entydig forklaring på årsagerne til, at der har været denne stigning i vold og trusler mod kriminalforsorgens medarbejdere.

Man må jo desværre nok erkende, at det ikke helt kan undgås, at man kommer ud for nogle ubehagelige oplevelser, når man varetager de opgaver, som kriminalforsorgen gør. Opgaverne indebærer som bekendt, at medarbejderne blandt andet skal sørge for orden og sikkerhed. En opgave, der skal varetages blandt indsatte, som mildest talt ikke altid er kendt for at opføre sig ordentligt.

Man skal altså have for øje, at mange af de indsatte netop er hos kriminalforsorgen, fordi de har en kort lunte og til tider reagerer impulsivt. Samtidig skal medarbejderne løfte opgaven med at støtte og motivere de indsatte. Også i den forbindelse kan der opstå situationer, hvor der er risiko for en udadreagerende adfærd fra de indsattes side.

Der er særligt én meget væsentlig ting, jeg vil påpege, når det kommer til håndteringen af de indsatte i landets fængsler – nemlig den dynamiske sikkerhed. Det betyder, at de ansatte er i meget tæt kontakt med de indsatte og derved generelt lærer de indsatte bedre at kende. Hermed bliver det muligt for de

ansatte at tage ting i opløbet, inden der opstår egentlige konflikter. Men samtidig er der en risiko for, at de ansatte kan blive udsat for vold og især trusler, når de er tæt på de indsatte, og der ikke er en fysisk adskillelse. Den dynamiske sikkerhed er suppleret af forskellige tekniske løsninger med overvågning og alarmer, der skal skabe tryghed og sikkerhed for medarbejderne.

Efter kriminalforsorgens opfattelse kan udviklingen i klientellets karakter være en del af forklaringen på, at der er sket en stigning. Politiets omfattende indsats over for bandekonflikten kombineret med blandt andet de markante strafskærper for våbenbesiddelse har ført til en stigning i antallet af indsatte med tilknytning til rocker- og bandemiljøet.

De indsatte fra rocker- og bandemiljøet giver udfordringer for sikkerheden i kriminalforsorgens institutioner. Den forråelse, der i de seneste år er set i det kriminelle miljø i samfundet, findes i stigende grad også i fængslerne. De indsattes adfærd – både indbyrdes og over for personalet – er blevet mere rå og aggressiv end tidligere. Denne forråelse skyldes blandt andet den store tilgang af indsatte med rocker- eller banderelationer.

Der er således konflikter blandt de indsatte, som personalet må gribe ind i med deraf følgende risiko for at udsætte sig for vold og trusler. Samtidig er de mest uproblematisk afsonere rykket ud af fængslerne som følge af fodlænkeordningen og mulighederne for tidlig prøveløsladelse efter den såkaldte ”noget for noget”-ordning. Alt sammen forhold der må antages at medvirke til et hårdere miljø i fængslerne.

Samtidig har der været et øget pres på kapaciteten i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse i hele 2009. Det kan for eksempel gøre det nødvendigt at inddrage besøgslokaler med henblik på belæg. Et højt belæg kan endvidere have betydning for, om der er mulighed for at beskæftige de indsatte, idet også disse faciliteter kan være inddraget til belæg. Alt det kan være medvirkende til at skabe frustrationer blandt de indsatte, og disse frustrationer kan udvikle sig til vold eller trusler mod de ansatte.

Man må således samlet erkende, at problemstillingen er ret kompleks. At komme med et entydigt svar vedrørende årsagen til udviklingen er derfor næppe muligt.

4. Retsudvalget har for det andet bedt mig om at redegøre for kriminalforsorgens tiltag for at reducere vold og trusler mod de ansatte.

Jeg vil indledningsvis understrege, at kriminalforsorgen har stor fokus på området og løbende gør en stor indsats for at nedbringe antallet af volds- og trusselsepisoder. Men jeg er også klar over, at det er en vanskelig opgave, der kan være svær at håndtere.

Kriminalforsorgen har også fokus på den indsats, der sker, når episoderne er indtruffet, ligesom der gøres en indsats i forhold til at blive klogere på, hvorfor episoderne opstår. Indsatsen på området fordeler sig således på en forebyggende, en opfølgende og en erfaringsopsamlende indsats.

På det forebyggende område vil jeg lægge ud med at henvise til den nye grunduddannelse for fængselsbetjentene. Uddannelsen trådte i kraft i januar 2010. Med den nye uddannelse er der sat endnu mere fokus på konflikthåndtering, herunder hvordan man forebygger vold og trusler mod personalet. Det er håbet, at de styrkede kompetencer på den lange bane nedbringer antallet af episoder.

Den forebyggende indsats arbejdes der også hårdt med på kriminalforsorgens tjenestesteder. Tjenestestederne har således udarbejdet lokale voldspolitikker og beredskabsplaner, som beskriver, hvordan medarbejderne skal forholde sig ved episoder med vold og trusler. Dette har været et krav til tjenestestederne siden 2005, hvor kriminalforsorgen lavede et større opfølgingsarbejde i forhold til en rapport fra Socialt udviklingscenter om vold og trusler i kriminalforsorgen.

I samme anledning udsendte Direktoratet for Kriminalforsorgen en række forslag til forbedringer, som tjenestestederne har arbejdet videre med lokalt. Samtidig er emnet på dagsordenen i forbindelse med 'arbejdspladsvurderingerne', og emnet bliver også drøftet i de lokale samarbejdsfora og sikkerhedsfora, hvor tillidsrepræsentanter og sikkerhedsrepræsentanter er til stede. Alt sammen med henblik på forebyggelse af lignende episoder.

Når skaden så er sket, er der iværksat initiativer for at minimere skadevirkningerne. Der iværksættes debriefing af involverede medarbejdere. Endvidere har kriminalforsorgen i flere år

haft aftale med Falck Healthcare om krisehjælp til udsatte medarbejdere – en ordning som bruges i vidt omfang. På det mere kollega-nære plan er der etableret kolleganetværk overalt i kriminalforsorgen, bl.a. med henblik på at støtte kolleger, som har været udsat for ubehageligheder fra de indsatte.

På et mere overordnet plan prøver man at samle erfaring og blive klogere på området. Trivselsmålinger, hvor man hører mere indgående til medarbejdernes trivsel, er et redskab, der anvendes til dette. I løbet af 2010 har kriminalforsorgen også iværksat et samarbejde med Arbejdsmedicinsk Klinik i Herning om forskningsprojektet ”Vold på Arbejdspladsen”. Projektet forventes at kunne bidrage med relevante oplysninger, som kriminalforsorgen kan anvende i arbejdet med at nedbringe antallet af volds- og trusselsepisoder.

Sideløbende med denne proces har kriminalforsorgen indgivet en ansøgning til Branchearbejdsmiljørådet om et projekt om vold og trusler mod medarbejderne. Formålet med dette projekt er at udvikle redskaber for medarbejderne, så volds- og trusselsepisoder undgås.

Endelig vil jeg nævne, at det som bekendt i januar 2010 blev besluttet at igangsætte et analysearbejde med henblik på at fastlægge kriminalforsorgens fremtidige kapacitets- og sikkerhedsbehov.

Analysen skal bl.a. tage udgangspunkt i de aktuelle sikkerhedsproblemer, herunder stigningen i antallet af voldelige episoder mellem indsatte og ansatte, men også bandeadskillelises-

problematikken, episoder med indtrængen i fængslerne mv. og de deraf afledte sikkerheds- og kapacitetsmæssige problemer.

Analysen gennemføres af repræsentanter fra kriminalforsorgen, Justitsministeriet og Finansministeriet og forventes afsluttet i slutningen af denne måned.

5. Det er samlet set mit indtryk, at kriminalforsorgen gør et godt stykke arbejde for at reducere antallet af volds- og truselsepisoder. Men jeg synes også, at det er vigtigt at være opmærksom på, at medarbejderne i kriminalforsorgen løser en helt særlig opgave. Det vil aldrig helt kunne undgås, at der opstår episoder med vold og trusler i et fængsel.

Det betyder selvfølgelig ikke, at vi ikke skal gøre vores yderste for at begrænse sådanne episoder mest muligt. Derfor giver stigningen i antallet af episoder med vold og trusler naturligvis anledning til bekymring, og jeg har derfor bedt kriminalforsorgen følge udviklingen nøje og løbende overveje, om der er behov for nye tiltag.

Jeg har fuld tillid til, at man i kriminalforsorgen gør sit yderste for at passe på de medarbejdere, som gør så stor en indsats i landets fængsler og arresthuse.